

Advies

betreffende het asbestafbouwbeleid

Advies betreffende het Actieplan asbestafbouw naar een asbestveilig Vlaanderen 2040 en het voorontwerp van decreet tot wijziging van het decreet tot wijziging van diverse bepalingen van titel X van het decreet algemene bepalingen milieubeleid van 5 april 1995 en van het decreet van 23 december 2011 betreffende het duurzaam beheer van materiaalkringlopen en afvalstoffen

Datum van goedkeuring **20/09/2018**

Volgnummer 2018 | 017

Coördinator + e-mailadres Pieter Noens, pieter.noens@minaraad.be

Co-auteur + e-mailadres Annick Lamote (SERV-secretariaat), alamote@serv.be
Pieter De Graef (SALV-secretariaat), pdgraef@serv.be

Inhoudstafel

Inhoudstafel	2
Krachtlijnen	3
Procesbeschrijving.....	5
Dossierbeschrijving	6
Situering	7
Aanbevelingen.....	8
1 Algemene opmerkingen	8
2 Specifieke opmerkingen	9
2.1 Inventarisatieplicht.....	9
2.2 Verwijderingsplicht en sectorprotocollen	12
2.3 Overige	14

Krachtlijnen

Minaraad, SERV en SALV (hierna aangeduid als 'de Raden') ontvingen op 24 juli 2018 de adviesvraag betreffende het Asbestafbouwbeleid.

Niettegenstaande het verbod op de productie en het gebruik van asbesttoepassingen reeds enige tijd in voege is, vormt het resterende asbestpassief nog steeds een breed verbreid probleem. In tegenstelling tot de vroegere productiefase treft het hoge blootstellingsrisico (en de bijbehorende gezondheidsrisico's) in de huidige gebruiksfase iedereen.

De Raden verwelkomen dan ook het beleidsinitiatief om te komen tot een versnelde asbestafbouw. Zij steunen hierbij de keuze voor het beleidsscenario "Vlaanderen asbestveilig in 2040", maar stellen evenwel vast dat de invulling die de Vlaamse Regering middels het ontwerpdecreet hieraan heeft gegeven, op bepaalde punten afwijkt van de invulling die tijdens het voortraject op zijn merites werd onderzocht.

De Raden kunnen zich goed vinden in het voorstel om een tweesporenbeleidsaanpak te hanteren, met name een verankering in regelgeving enerzijds en het inzetten van een flankerend ondersteunend instrumentarium anderzijds. Ook het nastreven van een geïntegreerde aanpak met andere beleidsdoelstellingen (bv. inzake klimaat en energie) vinden de Raden positief.

Om te komen tot een globale asbestinventaris voor Vlaanderen, stelt de Vlaamse Regering voor om bij de verkoop van een toegankelijke risico-constructie en generiek tegen 2032 de eigenaar te verplichten over een asbestinventaris te beschikken. Om zo snel mogelijk naar een asbestveilig Vlaanderen voor iedereen te evolueren, zijn de Raden voorstander van een uitbreiding van de versnelde inventarisatieverplichting van asbest tot *verhuur* van risico-woningen. Om mogelijke nadelige effecten op de huurmarkt te vermijden is het belangrijk dat hiervoor met de vastgoedsector een haalbare overgangstermijn wordt uitgezet.

Met het oog op het beter sluiten van materiaalkringlopen in de bouwsector en ter voorkoming van blootstellingsrisico's voor werknemers in de keten van ontmanteling, inzameling, transport en verwerking van bouw- en sloopafval, vragen de Raden om in overleg met de federale overheid een oplossing uit te werken voor de asbestproblematiek bij het sloopbeheer, als onderdeel van het bredere streven naar een asbestveilig Vlaanderen 2040.

De Raden stellen vast dat de Vlaamse Regering, met zijn voorstel om het toepassingsgebied voor het invoeren van een gefaseerde verwijderingsplicht te beperken tot publieke risico-constructies, afwijkt van de generieke invulling van de verwijderingsplicht zoals deze tijdens het voortraject op zijn merites werd onderzocht. Wat dit betreft formuleren de Raden de volgende vaststellingen/aanbevelingen: de Raden (i) wijzen op het potentieel van een ambitieus Vlaams klimaat- en energiebeleid om een belangrijke aandrijver te vormen voor het asbestafbouwbeleid; (ii) vragen om de sectoren maximaal te betrekken bij de opmaak van de sectorprotocollen, zodat rekening kan worden gehouden met de sectorspecifieke bezorgdheden; (iii) vragen bijzondere aandacht voor de doelgroep van de residentiële sector en vragen om ook een gefaseerde verwijderingsplicht voor residentiële risico-woningen te overwegen; (iv) wijzen op de cruciale rol

van de woningpas en (v) op het belang van een doelgroepgerichte en frequente opvolging van het asbestafbouwbeleid, met bijzondere aandacht voor sociaal kwetsbare groepen.

Omdat het beschikken over een materialeninventaris vanaf de ontwerpfase van een constructie zal toelaten om sneller en gericht in te grijpen mocht later blijken dat bepaalde van de vandaag gebruikte materialen een gevaar betekenen voor de volksgezondheid, zeggen de Raden ook in het kader van dit advies hun steun toe voor de in het ontwerp van Vlaams Klimaatbeleidsplan 2021-2030 aangekondigde ontwikkeling van een gebouwenpaspoort in de bouwsector.

Procesbeschrijving

Datum adviesvraag	24 juli 2018
Naam adviesvrager + functie	Joke Schauvliege, Vlaams minister van Omgeving, Natuur en Landbouw
Rechtsgrond van de adviesvraag	Decreet van 5 april 1995 houdende algemene bepalingen inzake milieubeleid, art. 11.2.1.
Adviestermijn	30 dagen
Samenwerking	Advies gezamenlijk met SERV
Overlegcommissie	WCMH
Vergaderingen: soort + datum	Hoorzitting tijdens WCMH 23/08/18, verkenning mogelijke krachtlijnen advies tijdens WCMH 30/08/18 o.b.v. een eerste verkennende nota, bespreking voorontwerpadvies tijdens WCMH 06/09/18, bespreking ontwerpadvies tijdens WCMH 13/09/18, vaststelling advies tijdens Raadszitting 20/09/18.

De Minaraad ontving op 24 juli 2018 de adviesvraag betreffende het Actieplan asbestafbouw “naar een asbestveilig Vlaanderen 2040”, met daarbij het voorontwerp van decreet tot wijziging van het decreet tot wijziging van diverse bepalingen van titel X van het decreet algemene bepalingen milieubeleid van 5 april 1995 en van het decreet van 23 december 2011 betreffende het duurzaam beheer van materiaalkringlopen en afvalstoffen.

Van bij het begin werd er besloten samen te werken met de SERV en de SALV, waarbij het secretariaat van de Minaraad de adviesvoorbereiding zou trekken.

Op 23 augustus 2018 gaf dhr. Sven De Mulder, Projectleider asbestafbouwbeleid bij OVAM, tijdens een hoorzitting meer toelichting bij het actieplan en het bijhorend ontwerpdecreet.

Vervolgens werd het voorontwerpadvies besproken op werkgroepszittingen op 30 augustus, 6 september en 13 september, waarna adviesvaststelling volgde op 20 september.

Dossierbeschrijving

Het adviesvraag dossier is sterk uitgebouwd en bestaat uit:

- Een bisnota aan de Vlaamse Regering (11 pagina's);
- Een **ontwerp van decreet** (10 pagina's, 29 artikelen);
- Een memorie van toelichting (20 pagina's);
- Een **actieplan asbestafbouw** (38 pagina's);
- Een document "geïntegreerde aanpak" (4 pagina's);
- Een maatschappelijke kosten-/baten-analyse (41 pagina's);
- Een RIA (25 pagina's);
- Schematische weergave "verwijdering- en beheerplicht" (2 pagina's);
- Een beslissingsfiche van de Vlaamse Regering.

Situering

- [1] **Een wijd verbreid probleem.** Sinds het verbod op de productie, het op de markt brengen en het gebruik van asbest in Europa (2005) en België (2001) zijn de milieu- en gezondheidsproblemen, die uitgaan van asbesthoudende materialen, verschoven van de productiefase (met blootstellingsrisico's voor professionelen, hun gezin alsook voor omwonenden van productiesites) naar de gebruiksfase (met blootstellingsrisico's voor iedereen) en naar de fase van verwijdering en verwerking van asbesthoudende materialen (met blootstellingsrisico's voor professionelen zowel als voor doe-het-zelvers).

Gebouwen en infrastructuur (woningen, appartementen, landbouwbedrijven, publieke gebouwen, ...) met een bouwjaar ouder dan 2001 (de zogeheten "risico-constructies") hebben een zéér grote kans op het voorkomen van asbesthoudende materialen. De kans stijgt bij gebouwen waarin er sinds 2001 geen totaalrenovatie werd uitgevoerd, in het bijzonder voor gebouwen ouder dan 1980.

Recente studies en signalen uit de Vlaamse bouw-, milieu-, en asbestsector tonen aan dat veel van de bestaande asbesttoepassingen door veroudering en verwerking potentiële blootstellingsrisico's veroorzaken voor de bewoners of gebruikers. Het gaat om risico's die mettertijd toenemen. De steeds slechter wordende staat van deze toepassingen vormt bovendien een toenemend probleem voor een veilig beheer en/of voor een betaalbare en veilige ontmanteling.

- [2] **Een belangrijk gezondheidsrisico.** Omdat er tussen het tijdstip van diagnose van een asbest-gerelateerde ziekte en de blootstelling aan asbest gemiddeld een periode van 30-40 jaar zit, geldt er een enorme onder-registratie en hierdoor onderschatting van het aantal asbestslachtoffers. Naast mesothelioom (dat 1/1 aan asbest kan worden gelinkt) kan ook een betekenisvol aandeel van de gevallen van long-, strottenhoofd- en eierstokkanker worden toegeschreven aan de blootstelling aan asbest. Anno 2018 raamt men het jaarlijks aantal asbest-gerelateerde slachtoffers (ten gevolge blootstelling in de periode 1975-1995, dus als deel van de productiefase) op 750 tot 2250, waarvan 300 ten gevolge van mesothelioom. Deze grootteorde stemt overeen met 2,5 keer de grootteorde van het jaarlijks aantal verkeersslachtoffers.

Het aantal toekomstige asbestslachtoffers valt moeilijk in te schatten. Het blootstellingsrisico in de huidige gebruiksfase (ten gevolge het verwerings- en verouderingsproces van de asbesthoudende materialen) wordt gekenmerkt door lagere (piek)concentraties, maar treft iedereen (i.e. de zes miljoen inwoners van het Vlaamse Gewest). Bij asbestcontaminatie geldt er immers geen veilige ondergrens.

Aanbevelingen

1 Algemene opmerkingen

- [3] **Positieve appreciatie van het beleidsinitiatief en de dossieropbouw.** Gelet op de reikwijdte en het urgente karakter van de asbestproblematiek vinden de Raden het positief dat een versneld asbestafbouwbeleid wordt voorgesteld. De Raden appreciëren de goede onderbouwing van het dossier en het reeds gevolgde voortraject (diverse studies, diverse momenten van stakeholderoverleg, diverse proefprojecten, ...).
- [4] **Steun voor de doelstelling “Vlaanderen asbestveilig in 2040”¹.** Om het verwijderen van asbest in risico-constructies en -installaties (d.i. met een bouwjaar voor 2001) te versnellen, werden twee beleidsscenario’s tegenover elkaar afgewogen: (i) “Vlaanderen asbestveilig in 2040” en (ii) “Vlaanderen asbestvrij in 2040”. Er wordt met dit voorgelegde plan gekozen voor het eerste scenario.

Gelet op de resultaten van de maatschappelijke kosten-batenanalyse en de reguleringssimpactanalyse, ondersteunen de Raden deze keuze. De Raden stellen evenwel vast dat de invulling die met het ontwerpdecreet aan dit beleidsscenario wordt gegeven, afwijkt van de invulling die in voormelde analyses op zijn merites werd onderzocht (zie [9] en [15]).

- [5] **Steun voor een tweepijlergerichte en geïntegreerde beleidsaanpak.** De Raden ondersteunen de keuze voor een tweesporenbeleidsaanpak, met name een verankering in de regelgeving (i.e. inventarisatie-, verwijderings- en beheerplicht) enerzijds en het inzetten van een flankerend ondersteunend instrumentarium anderzijds (i.e. informeren en sensibiliseren, ondersteunen van een versnelde asbestafbouw, veilig en duurzaam beheer van asbestafval).

Ook de beoogde geïntegreerde beleidsaanpak (i.e. streven naar synergieën tussen het asbestafbouwbeleid en het beleid inzake klimaat, wonen, circulaire economie, ...) weten de Raden te waarderen. In het bijzonder het op voldoende wijze koppelen van het asbestafbouwbeleid met het klimaat- en energiebeleid (met bijbehorende doelstellingen) vormt volgens de Raden een belangrijke voorwaarde voor een tijdige en kostenefficiënte uitvoering van beide agenda’s (zie [16]).

- [6] **Een asbestveilig product- en handelsbeleid als laatste brongerichte maatregel.** Ondanks het verbod op de productie, het op de markt brengen en het gebruik van asbest in Europa (2005) en België (2001), stellen de Raden vast dat door invoer van onder meer Chinese producten of productonderdelen (bv. remschijven) nog steeds nieuwe asbesttoepassingen in gebruik worden genomen. Een verschillende invulling van

¹ De doelstelling ‘Asbestveilig Vlaanderen 2040’ houdt in dat het asbestafbouwbeleid het wegnemen beoogt van de schadelijke invloed van asbesthoudende materialen op mens en milieu bij normaal gebruik van gebouwen en infrastructuur. Hiertoe worden de asbesthoudende materialen geïnventariseerd, de risicovolle asbesthoudende materialen verwijderd of veilig beheerd indien verwijdering niet mogelijk was. Asbestveilig impliceert geen asbestvrije toestand omdat de niet-risicovolle of ingesloten asbesthoudende materialen pas bij (gedeeltelijke) sloop of uitgraving verwijderd worden.

wat als “asbestvrij” wordt aangemerkt, zou hier mee aan de basis van liggen. De Raden pleiten ervoor dat op Europees niveau de nodige maatregelen worden getroffen opdat ingevoerde producten daadwerkelijk asbestvrij zouden zijn. Zij vragen dat België via haar positiebepaling in het kader van de Europese besluitvorming hierbij een aandrijvende rol opneemt.

2 Specifieke opmerkingen

2.1 Inventarisatieplicht

- [7] **Geen globale asbestinventaris beschikbaar.** Vandaag kan de omvang van de asbestproblematiek alleen via extrapolatie op basis van proefprojecten worden ingeschat. Er is immers geen algemene inventaris beschikbaar noch een publieke, centrale databank van gebouwen en locaties waarin het voorkomen van asbesthoudende materialen en hun toestand bijgehouden wordt. De kans op het voorkomen van asbesthoudende materialen in gebouwen en infrastructuur ouder dan 2001 is nochtans zeer groot.

Bovendien bestaat er tot op heden voor het gros van de risicovolle gebouwen en infrastructuur, in het bijzonder voor de residentiële gebouwen, geen specifieke asbestinventaris. Burgers en gezinnen zijn dus niet geïnformeerd en onbeschermd bij het aankopen, huren of renoveren van een woning of appartement. Om die reden is de kans dat ze zich onbewust en onvrijwillig blootstellen aan asbestvezels op dit moment zeer groot.

Wel is het zo dat werkgevers, op grond van federale regelgeving, verplicht zijn om over een asbestinventaris te beschikken van alle locaties waar ze hun werknemers tewerkstellen, maar er is geen digitale registratie noch een centrale databank van waaruit deze gegevens raadpleegbaar zijn. Het ontbreken van een generieke inventarisatie laat ook kansen liggen voor het sluiten van materiaal- en gebouwkringlopen (Memorie van toelichting, p. 3).

- [8] **Toelichting voorstel: inventarisatieplicht bij verkoop en generiek tegen 2032.** Om dit te verhelpen stelt de Vlaamse Regering voor om een inventarisatieplicht in te voeren. Meer specifiek bevat het ontwerpdecreet de nodige rechtsgronden om:
- elke eigenaar verplicht te doen beschikken over een asbestinventarisatetest, in eerste orde bij elke verkoop en alleszins generiek tegen 2032;
 - een sectoraal kwaliteitsborgingssysteem in te voeren van gecertificeerde asbestdeskundigen die instaan voor de opmaak van asbestinventarissen;
 - een centrale databank asbestinventarisatie te ontwikkelen voor de opvolging en ontsluiting van asbestinventarisgegevens.

Verder voorziet de Vlaamse Regering in te zetten op een geïntegreerde aanpak van het asbestafbouw- en -sloopbeheer.

- [9] **Inventarisatieplicht ook aangewezen bij verhuur.** De Raden stellen vast dat de inventarisatieverplichting, voorafgaand aan de generieke invoering ervan op 1 januari 2032, beperkt wordt *tot de verkoop* van risico-constructies. Eigenaars die een risico-woning² verhuren worden dus nog niet verplicht om een asbestinventaris te laten opmaken. Nochtans tonen de RIA en de maatschappelijke kosten- en batenanalyse aan dat ook een versnelde inventarisatieverplichting bij verhuur van risico-woningen een positief effect zou sorteren om Vlaanderen asbestveilig te maken tegen 2040.

Kandidaat-huurders hebben recht op informatie over mogelijke blootstellingsrisico's zodat indien ze een woning huren zelf de nodige voorzorgsmaatregelen kunnen in acht nemen. Daarom zijn de Raden voorstander van een uitbreiding van de versnelde inventarisatieverplichting van asbest tot *verhuur* van risico-woningen. Om mogelijke nadelige effecten op de huurmarkt te vermijden is het belangrijk dat hiervoor met de vastgoedsector een haalbare overgangstermijn wordt uitgezet. Bedoeling is om kandidaat-huurders zo snel als mogelijk te informeren over de aanwezigheid en de risico's van asbest, net zoals ze via de EPC-score een inzicht krijgen in hun toekomstig energieverbruik.

Om vastgoedtransacties – zowel verkoop als verhuur – vlotter te laten verlopen, zou het een goede zaak zijn dat tussenpersonen zoals vastgoedmakelaars en notarissen een vlotte toegang hebben tot de asbestinventaris, zodat ze kunnen nagaan of er een attest is, wat de inhoud ervan is en wie het afleverde.

- [10] **Naar een geïntegreerde asbest- en energieprestatie-inventarisatie.** Op p. 11 van het actieplan wordt aangegeven dat de auditsector de opmaak van een asbestinventaris zo veel mogelijk zal combineren met de bestaande transactiegebonden inspecties van het EPC en elektrische keuring om de gegevens van de Woningpas te vervolledigen. De opmaak van een asbestinventaris vergt, zoals de overige vermelde transactiegebonden inspecties, een "*niet-destructieve gebouwinspectie*"³. Opdat deze inspecties op een meer geïntegreerde/efficiënte en hierdoor voor de eigenaar (opdrachtgever) mogelijk ook goedkopere wijze zouden verlopen, ondersteunen de Raden dit streven.
- [11] **Eenmalige registratie, maximaal gebruik en afstemming.** Werkgevers moeten vanuit de federale werkgeversverplichting over een asbestinventaris beschikken van alle locaties waar ze hun werknemers tewerkstellen, maar hier is geen ontsluiting van de gegevens aan verbonden. Met het oog op administratieve lastenverlaging, pleiten de Raden ervoor dat de in het kader van de federale werkgeversverplichting reeds geregistreerde asbestinventarisatiegegevens maximaal dienstig moeten zijn voor opname in de toekomstige databank van OVAM. Ook een maximale afstemming tussen het Vlaamse en federale niveau is noodzakelijk.

² Wat de mogelijke aanwezigheid van asbest betreft, wordt een woning als risicovol aangemerkt indien deze is gebouwd voor 2001.

³ I.e. een inspectie waarbij er geen handelingen gesteld worden die leiden tot het vernietigen van componenten van het betrokken gebouw: er worden bv. geen vloeren opengebrouwen om te zien wat er onder zit.

[12] **Toelichting: asbestproblematiek i.k.v. sloopbeheer.** Volgens de memorie van toelichting laat het ontbreken van een generieke asbestinventarisatie ook kansen liggen voor het sluiten van materiaal- en gebouwkringlopen. Dit ontbreken ervan bemoeilijkt met name de selectieve ontmanteling bij renovaties of sloop, waardoor bouw- en sloopafvalstromen verontreinigd kunnen worden met asbesthoudende materialen. Dit heeft tot gevolg dat het bouw- en sloopafval alleen na een dure reiniging of zelfs helemaal niet meer ingezet kan worden als nieuwe grondstof. Bovendien veroorzaakt deze toestand onnodige blootstellingsrisico's in de hele keten van ontmanteling, inzameling, transport en verwerking, omdat het asbesthoudende karakter van de afbraakmaterialen niet altijd gekend is. Om een correcte, selectieve sloop te faciliteren wordt het cruciaal geacht om de aanwezigheid van asbesthoudende materialen per locatie te inventariseren en registreren (*Memorie van toelichting, p. 3-4*).

[13] **Zorg voor een asbestveilig sloopbeheer.** Verwijzend naar de OVAM-toelichting dd. 23/08 en de verdere navraag bij OVAM, stellen de Raden, aansluitend bij de vorige paragraaf, vast:

- dat een veilige sloop (vanuit het oogpunt van de gezondheid van werknemers en met het oog op zuivere materiaalkringlopen) een asbestinventaris vergt o.b.v. een “*destructieve gebouwinspectie*”, omdat hierbij gemiddeld genomen 95% van het aanwezige asbestpassief in kaart wordt gebracht terwijl dit bij de niet-destructieve variant (zoals deze van toepassing wordt i.k.v. de inventarisatieplicht tijdens de gebruiksfase) gemiddeld genomen 85% is;
- dat de algemene VLAREMA-sloopopvolgingsprocedure weliswaar het opstellen vereist van een algemene sloopinventaris (waarbij naast asbest ook andere afvalstoffen die kunnen vrijkomen in kaart worden gebracht) o.b.v. een “*destructieve gebouwinspectie*”, maar dat het toepassingsgebied hiervan een groot deel van het asbest-risicopatrimonium niet afdekt, met name de residentiële gebouwen. Er zijn immers bijna geen woningen die binnen het toepassingsgebied vallen van de sloopinventaris (te weten: groter dan 5000 m³), en ook het aantal appartementswoningen die deze volumegrens overschrijden is beperkt;
- dat de federale werkgeversregelgeving “*Codex⁴ Welzijn werknemers*” weliswaar reeds elke sloopaannemer (als werkgever) ertoe verplicht om een asbestinventaris o.b.v. een “*destructieve gebouwinspectie*” op te maken voor de aanvang van de werken, met het oog op een selectieve, veilige ontmanteling en aparte verpakking ervan, maar dat er drie elementen zijn (RIA, p. 9) waarom dit instrument niet volstaat om de asbestproblematiek in Vlaanderen in kaart te brengen:

⁴ Codex, Art. VI.3-4.- § 2: Voor de aanvang van de werkzaamheden, die asbestverwijderingswerken, sloopwerkzaamheden, of andere werkzaamheden die aanleiding kunnen geven tot blootstelling aan asbest kunnen inhouden, vult de werkgever die tevens opdrachtgever voor deze werkzaamheden is, de in § 1 bedoelde inventaris aan met gegevens over de aanwezigheid van asbest en asbesthoudend materiaal in de gedeelten van gebouwen, de machines en installaties die moeilijk bereikbaar zijn en die in normale omstandigheden geen aanleiding kunnen geven tot blootstelling aan asbest. In dat geval mag intact materiaal dat in normale omstandigheden niet wordt beroerd, beschadigd worden door monsternemingen.

- Iedereen kan de asbestinventaris opmaken en beheren. De kwaliteit en de structuur van de asbestinventaris verschilt dan ook sterk in functie van de aandacht en expertise (preventie-adviseur) aanwezig in het bedrijf.
- Er is geen digitale registratie of centrale databank waarop de gegevens raadpleegbaar zijn. Actieve opvolging op het bezit en de kwaliteit van de inventaris is dan ook niet mogelijk.
- De verplichting van een inventaris is beperkt tot werkgevers, wat betekent dat eenmanszaken en residentiële gebouwen niet onder de regelgeving vallen.

Een en ander leidt er aldus OVAM toe dat vandaag ongeveer 6% van het sloopafval wordt verontreinigd door asbest en hiermee gezondheidsrisico's in de verwerkingsketen en diverse (overige) maatschappelijke kosten gepaard gaan.

Met het oog op een asbestveilig sloopbeheer als onderdeel van het bredere streven naar een asbestveilig Vlaanderen 2040 en de in dit kader verwachte sloop- en renovatiewerkzaamheden onder impuls van het geïntegreerde asbestafbouw- en klimaat- en energiebeleid, vragen de Raden om voor deze problematiek in overleg met de federale overheid een oplossing uit te werken en waarbij de betrokkenen zich tot één loket kunnen wenden voor het aanleveren van de asbestinventarisatiegegevens ter uitvoering van zowel de Vlaamse als federale asbestgerelateerde regelgeving.

2.2 Verwijderingsplicht en sectorprotocollen

[14] **Toelichting voorstel: gefaseerde verwijderingsplicht voor publieke constructies en sectorprotocollen voor niet-publieke constructies.** Het ontwerpdecreet bevat de nodige rechtsgronden voor de invoering van een gefaseerde verwijderingsplicht van risicovolle asbesthoudende materialen. Volgens het voorstel zijn de eigenaars van publieke constructies verplicht om (i) tegen 2034 de meest risicovolle asbesthoudende materialen te verwijderen (d.i. asbestcement in de buitenschil + niet-hechtgebonden toepassingen indien eenvoudig bereikbaar) en (ii) tegen 2040 de andere risicovolle en eenvoudig bereikbare asbesthoudende materialen te verwijderen. Om de instandhouding van asbesthoudende materialen te vermijden, wordt men er als eigenaar ook toe verplicht om het natuurlijke momentum van werken aan te grijpen om alle asbesthoudende materialen maximaal te verwijderen wanneer deze eenvoudig bereikbaar worden.

Eigenaars van niet-publieke constructies worden via het ondersteunende, flankerende beleid maximaal aangemoedigd risicovolle asbesthoudende materialen tegen voormelde mijlpalen te verwijderen. Hiertoe voorziet men te werken met het instrument van sectorprotocollen⁵ waarin voor de prioritaire doelgroepen de doelstellingen 2034 en 2040 maximaal worden verankerd.

⁵ Navraag bij OVAM leert dat deze sectorprotocollen geen specifieke rechtsvorm hebben. Het is wel een contractuele overeenkomst tussen partijen. Er is al één in werking, namelijk de [sectorprotocollen scholen](#) die op 6 juli 2018 werden ondertekend tussen de OVAM, beide voogdijministers en respectievelijk GO! en Agion (elk een specifiek protocol). De overeenkomst bevat contractuele bepalingen inzake taakverdeling, realisatie en de door OVAM geboden ontzorgende ondersteuning en cofinanciering i.f.v. het behalen van de asbest-afbouwdoelstellingen 2034 en 2040.

De OVAM voorziet in periodieke evaluaties van opvolgingsnota's naar de Vlaamse Regering om de voortgang van het afbouwbeleid te evalueren en de Vlaamse Regering nieuwe regelgevende of ondersteunende maatregelen voor te stellen indien het afbouwtempo niet volstaat om de beleidsdoelstellingen 2034 en 2040 te behalen.

- [15] **Vaststelling: geen draagvlak voor een generieke verwijderingsplicht.** De Raden stellen vast dat de Vlaamse Regering met dit voorstel afwijkt van het beleidsscenario "Asbestveilig Vlaanderen 2040", waarin de gefaseerde verwijderingsplicht generiek zou gelden voor alle gebouweigenaars. De RIA en maatschappelijke kosten- en batenganalyse geven aan dat een generieke verwijderingsplicht leidt tot het behalen van het beleidsscenario "Asbestveilig Vlaanderen 2040". De Raden stellen vast dat dit gebrek aan (politiek) draagvlak voor een generieke verwijderingsplicht zich ook voordoet in hun middelen. Zij hebben echter besloten om dit geen bron te laten vormen voor een verdeeld advies, omwille van de volgende vaststellingen/aanbevelingen die zij in consensus formuleren.
- [16] **De realisatie van de Vlaamse energie- en klimaatdoelstellingen als aandrijver voor asbestverwijdering.** Om de Vlaamse energie- en klimaatdoelstellingen 2030-2050 te behalen, dringt zich een grootschalige verbetering van het Vlaamse gebouwpatrimonium op (zie ook vaststelling 3 in paragraaf [13]). Omdat een groot deel van de asbestproblematieken gesitueerd is in die gebouwdelen waar de belangrijkste energieprestatiewinsten te behalen zijn, met name in de buitenschil (asbestdaken en -gevels) en omheen de stookinstallatie (gipsisolatie CV-leidingen), kan een ambitieus Vlaams klimaat- en energiebeleid een belangrijke aandrijver vormen voor het asbestafbouwbeleid. Naarmate de beoogde energierenovaties voortgang vinden, zal er alleszins asbest moeten geïnventariseerd worden en in de meeste gevallen feitelijk ook verwijderd moeten worden. Het energie-renovatiebeleid kan bijgevolg de beoogde asbestafbouw helpen aandrijven. Om dit te ondersteunen is het volgens de Raden nodig om de Vlaamse energie- en klimaatdoelstellingen op een voldoende duidelijke wijze te koppelen aan de asbest-afbouwdoelstellingen.
- [17] **Sectorprotocollen.** De Raden vragen expliciet om rekening te houden met de sectorspecifieke bezorgdheden bij het uitrollen van de sectorprotocollen en om de sectoren maximaal te betrekken bij de opmaak van de sectorprotocollen, zodat rekening kan worden gehouden met de sectorspecifieke bezorgdheden.
- [18] **Het blijvende zorgpunt van de residentiële sector.** De Raden stellen vast (i) dat een groot aantal van de risico-constructies van residentiële aard zijn, (ii) dat er voor dit omvangrijke segment geen duidelijk afgelijnde, vlakdekkende sectorgroep is waarmee een protocol zou kunnen worden afgesloten, en (iii) dat proefprojecten hebben aangetoond dat 15% van het doelpubliek hoe dan ook niet tot actie zal overgaan, ook al worden zij hiertoe gesensibiliseerd, volledig ontzorgd en wordt de verwijderingskost volledig voor hen gedragen. De Raden vragen daarom een gefaseerde asbestverwijderingsplicht voor residentiële risico-woningen te overwegen, zoals deze van toepassing wordt op publieke constructies. Hierbij moet specifiek aandacht besteed worden aan sociaal kwetsbare groepen (zie [20]).

De Raden vinden het positief dat men, als onderdeel van het flankerend beleid, zal onderzoeken of de residentiële sector in het kader van de Vlaamse renovatie- en verbeteringspremie rechtstreeks financieel kan ondersteund worden voor asbestverwijdering bij een energierenovatie (cfr. Actie 12 in het actieplan, p. 27).

[19] **De cruciale rol van de woningpas.** De Raden ondersteunen het opzet om de asbestinventaris te laten uitgroeien tot een belangrijk onderdeel van de woningpas, die immers zal dienen als globaal monitoringsinstrument van woonkwaliteit en als communicatie-instrument voor renovatieadvies (Actieplan, p. 7), alsook voor de juiste omgang met en correcte verwijdering van asbesthoudende materialen en afval, inclusief een indicatie van de kostprijs (Actieplan, p. 12). De Raden vragen om met dit laatste niet te wachten tot het ogenblik dat er voor een woning een asbestinventaris werd opgemaakt (en dus op maat gericht advies mogelijk is), maar de woningpas/gebouwenpas van bij de lancering actief als communicatie-instrument (voorbeelden, voorzorgsmaatregelen, ...) in te zetten, met het oog op het zo snel mogelijk verminderen van asbestblootstellingsrisico's voor iedereen.

[20] **Nood aan een doelgroepgerichte en frequente opvolging.** De Raden vragen om het asbestafbouwbeleid niet louter te evalueren op basis van het aantal reeds uitgevoerde asbestverwijderingen, maar ook op basis van het socio-economisch profiel van zij die reeds tot actie zijn overgegaan en zij die wachten (ouderen, nieuwkomers, ...). De Raden verwachten namelijk dat in de beginjaren van de implementatie van het asbestafbouwbeleid vooral de "gemakkelijker" te overtuigen profielen (hogere opleiding, kapitaalkrachtiger, ...) tot actie zullen overgaan, van zodra zij kennis hebben genomen van de blootstellingsrisico's en de mogelijke impact op zichzelf, hun gezinsleden en hun direct omgeving. Bij een onvoldoende doelgroepgerichte opvolging louter op basis van het aantal asbestverwijderingen, ontstaat volgens de Raden het risico op te positieve tussentijdse conclusies.

Naast de meer omvattende opvolging van het asbestafbouwbeleid op basis van opvolgingsnota's gericht aan de Vlaamse Regering, vragen de Raden dat de OVAM ook op jaarlijkse basis een voortgangsrapport uitbrengt, zodat sneller kan worden ingeschat of het gevoerde beleid voldoende effectief is.

2.3 Overige

2.3.1 Bijdrage tot het circulaire economie beleid

[21] **Steun voor een gebouwenpaspoort ("*materialeninventaris*") in de bouwsector.** Gelet op de discussie over verantwoordelijkheden in het kader van slooppopvolging, maar ook omwille van de mogelijke bijdrage tot het prioritaire beleidsdoel "*dynamisch of veranderingsgericht (ver)bouwen*", vroegen de raden, in hun [gezamenlijk advies betreffende VLAREMA 6](#), om de kosten en de baten te onderzoeken van het invoeren van het instrument materialeninventaris (gebouwenpaspoort) bij een omgevingsvergunningsplichtige (ver)nieuwbouw. Zij stellen vast dat in het ontwerp van Vlaams Klimaatbeleidsplan 2021-2030, dat momenteel ook voor advies voorligt, de

ontwikkeling van een gebouwenpaspoort (in de zin van een materialeninventaris die kan worden ontsloten via de woningpas/gebouwenpas) in de bouwsector wordt aangekondigd, ter ondersteuning van meer circulaire bouwpraktijken. Omdat het beschikken over zo'n materialeninventaris vanaf de ontwerpfase ook zal toelaten om sneller en gericht (dan vandaag het geval in kader van de asbestproblematiek) in te grijpen, mocht later blijken dat bepaalde van de vandaag gebruikte materialen een gevaar betekenen voor de volksgezondheid, wensen de Raden in het kader van dit advies hun steun voor dit instrument toe te zeggen.

De Raden:

- vragen om deze invoering van een gebouwenpaspoort ("*materialeninventaris*") te beperken tot omgevingsvergunningsplichtige (ver)nieuwbouw;
- wijzen op het potentieel van het door de drie gewesten gelanceerde [TOTEM](#) (*Tool to Optimise the Total Environmental impact of Materials*) als (momenteel vrijwillig) instrument voor de data-inwinning en vragen om met de betrokken actoren te onderzoeken op welke manier dit instrument verder kan verfijnd worden;
- vragen dat ook de in het kader van het gebouwenpaspoort geregistreerde materiaalgegevens worden opgenomen in en ontsloten via de Gebouwenpas.

Gelet op de grootschalige renovatiegolf die zich de komende jaren aandient onder impuls van het geïntegreerde klimaat-, energie-, wonen- en asbestafbouwbeleid en zodoende een substantieel deel van de Vlaamse materialenvoorraad wordt (her)aangelegd, menen de Raden dat deze maatregel zeer op tijd komt.

2.3.2 Bijdrage tot het ruimtelijke beleid

- [22] **Stimuleren van bijdragen aan het BRV.** Sommige constructies waarvan het asbest moet verwijderd worden, hebben ook geen functionele meerwaarde meer. Verwijzend naar de strategische visie BRV kan het soms beter zijn om ze in het geheel af te breken. In dergelijke gevallen vragen de Raden om een *incentive*, zodat de volledige afbraak wordt gestimuleerd. Zo zou een premie ontwikkeld kunnen worden, deels geïnspireerd op de premie die vandaag bestaat voor de bestrijding van leegstand en verwaarlozing van bedrijfsruimten, die eigenaars van leegstaande (landbouw)bedrijfsgebouwen stimuleert niet enkel asbest te verwijderen, maar het volledige gebouw, zodat deze niet alleen geldt voor nieuwe eigenaars (waardoor alleen projectontwikkelaars een *incentive* krijgen).